

ки у наданні фінансових послуг. Для подальшого розвитку інституційних інвесторів державі необхідно здійснити низку важливих заходів, які, на наш погляд, сприятимуть вирішенню назрілих проблем. Досвід функціонування фінансових посередників в Україні засвідчує, що особливу увагу у цьому питанні необхідно приділити системі регулювання діяльності як банківського, так і небанківського секторів з метою запобігання численних потенційних ризиків на шляху розвитку установ небанківського фінансового сектора.

Для успішного розвитку інституціональної інфраструктури ринку капіталів поряд із створенням відповідної законодавчої бази та нагляду, важливим є поліпшення середовища, в якому сьогодні діють банки та небанківські фінансові установи, тобто створення ефективного механізму функціонування фондового ринку, міцнішої бази клієнтів для банків та небанківських установ за рахунок збільшення кількості рентабельних підприємств та зростання доходів населення, а також вдосконалення інших аспектів макро- і мікроекономічного середовища.

Література

1. Законі України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12 липня 2001 р.
2. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні: Монографія. – Львів: Вид-во ЛКА. – 2005. – 544 с.
3. www.aub.com.ua/ua/rating 2005 – Асоціація українських банків.
4. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2005 р.// Вісник НБУ. – 2006, № 2. – С. 48 -49.
5. Закон України "Про ін-ти спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)" від 15 березня 2001 р.
6. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2005 р. <http://www.ssmc.gov.ua/>

УДК 657:471:6580+339.13

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант Н.С. Сковрон – Львівська КА

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ОБІГУ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ЕЛЕКТРОТОВАРІВ

Розглянуто суть та значення витрат обігу в торгівлі. Досліджено особливості формування витрат обігу та фактори, що на них впливають. Розроблено рекомендації щодо удосконалення методики формування витрат обігу на реалізацію електротоварів.

*Assist. prof. V.I. Blonska; undergraduate N.S. Skovron –
L'viv commercial academy*

The method perfection forming of appeal charges on realization of electric commodities

Essence and value of appeal charges is examined in trade. The features of forming of appeal charges and factors are explored, that on them influence. Recommendations are developed in relation to the improvement of method of forming appeal charges on realization of electric commodities.

Ринкові умови вимагають ефективного ведення господарської діяльності підприємства, при цьому значно зростає роль контролю за витратами,

постає питання вдосконалення методики їх формування. Керівники вітчизняних підприємств повинні, насамперед, скеровувати і контролювати діяльність персоналу в цілому і кожного підрозділу, зокрема, головним чином на прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на підвищення прибутковості їх діяльності. Об'єктивною передумовою забезпечення стабільного становища підприємства в сучасних умовах господарювання є, передусім, оптимізація його витрат.

Для здійснення ефективної діяльності торговельні підприємства використовують трудові, матеріальні та фінансові ресурси, які споживаються та трансформуються у витрати підприємства. За економічною сутністю поточні витрати торговельного підприємства є сукупністю затрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства; а за натурально-речовим складом – спожиту частину матеріальних, трудових та фінансових ресурсів [3, с. 367].

В умовах розвитку ринкових відносин у функціонуванні підприємства важливого значення набуває аналіз господарської діяльності, який дає змогу всебічно вивчити діяльність підприємств, своєчасно виявити недоліки і застосувати заходи щодо їх усунення, визначити перспективи розвитку.

Витрати обігу в системі економічних показників – найважливіший показник, який відображає якісний бік діяльності підприємств і організацій торгівлі електротоварами. Цей показник певною мірою відображає всі напрямки діяльності підприємств зі вдосконаленню торгових процесів, зниження рівня витрат щодо реалізації товарів та інше.

Витрати обігу у складі витрат торговельного підприємства посідають чільне місце. За своїм складом витрати обігу відрізняються від складу витрат на виробництво продукції. У торгівлі об'єктом прикладання праці є товар, який у процесі обміну змінює форму власності, при цьому вартість товару не входить у собівартість торговельної послуги. Управління процесом фінансування поточної діяльності торговельного підприємства передбачає облік не тільки експлуатаційних витрат щодо надання торговельних послуг, а й витрат, пов'язаних з придбанням товарів [3, с. 369].

Витрати обігу – це затрати, необхідні для доведення товарів від виробника до споживача. До них належать витрати на транспортування, відсорткування, упакування, зберігання та реалізацію товарів, а також адміністративно-управлінські витрати торгових підприємств та організацій.

Ефективна робота підприємства можлива при досягненні максимальних результатів за мінімальних витрат. Мінімізація витрат – це, передусім, оптимізація структури джерел формування обігових коштів підприємства, тобто розумне поєднання власних і залучених ресурсів.

Управління формуванням витрат є важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства. Це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Важливими елементами економічної роботи підприємства щодо оптимізації витрат є пошук і виявлення чинників економії ресурсів, нормування витрат ресурсів, планування витрат за їх видами, стимулювання економії ресурсів і зниження витрат.

Ефективність процесу управління витратами обігу істотно зростає при введенні на торговельному підприємстві системи управління обліком витрат. Такий облік дасть змогу істотно розширити економічну інформацію, що використовується в процесі аналізу, планування і контролю витрат обігу торговельного підприємства.

Для підприємств України за останні роки спостерігається тенденція до зростання обсягів продажу електротоварів, тому дослідження удосконалення формування витрат обігу для реалізації електротоварів є особливо актуальною (табл. 1).

Табл. 1. Продаж електротоварів через торгову мережу підприємств України за 2000-05 рр. [4, с. 290-293]

Назва показників	Продаж товарів, млн. грн.				Частка продажу товарів у товарообігу торгової мережі, %			
	2000	2003	2004	2005	2000	2003	2004	2005
Електротовари	499,1	1266,9	2025,1	3026,3	1,7	2,5	3,0	3,2
Електротовари, вироблені на території України	104,2	163,2	201,7	245,8	20,9	12,9	10,0	8,1

Таким чином, з показників аналітичної табл. 2 ми бачимо, що продаж електротоварів упродовж 2000-05 рр. зріс у 6,1 раза, що свідчить про значний розвиток цього сегменту ринку. Характерним є не тільки зростання обсягу товарообігу електротоварів, але і значне зростання частки продажу товарів у товарообігу торгової мережі. Така тенденція зростанням обсягів продажу електротоварів, на нашу думку, зумовлена зростанням попиту населення та купівельної спроможності. Водночас, спостерігається зростання обсягів продажу електротоварів, вироблених на території України, однак при цьому темпи росту товарообігу всіх електротоварів є значно вищими, ніж темпи росту товарообігу електротоварів, вироблених в Україні, що свідчить про низьку конкурентоспроможність вітчизняної продукції.

Для торгівлі характерним є те, що за своїм складом витрати відрізняються від складу витрат на виробництво продукції, тому управління витратами має свою специфіку (табл. 2).

Таким чином, для успішного управління формуванням витрат обігу торговельного підприємства, зокрема формування витрат щодо реалізації електротоварів, необхідно проводити не тільки чіткий облік наявних витрат, але і вивчати вплив факторів, що впливають на їх розмір, а саме:

- ступеня виконання плану товарообігу;
- змін складу та стану товарообігу;
- прискорення чи сповільнення часу обертання товарів;
- зміна роздрібною ціни товарів;
- зміна тарифів і ставок за послуги, ціни на матеріальні та енергетичні ресурси;
- зміни ефективності використання матеріально-технічної бази;
- підвищення чи зниження продуктивності праці торгових працівників;
- розвиток та застосування прогресивних методів торгівлі;
- зміни умов постачання товарів та удосконалення товаропросування;
- структурні зміни у складі торговельного підприємства.

Табл. 2. Структура операційних витрат з реалізації продукції (робіт, послуг) та операційні витрати на одиницю реалізованої продукції за видами економічної діяльності на Україні у 2005 р. [4, с. 90]

Вид економічної діяльності	Частка до загальних витрат, %						Операційні витрати на одиницю реалізованої продукції, коп./грн.
	Матеріальні витрати	Вартість товарів та послуг придбаних для перепродажу та реалізації	Амортизація	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Інші операційні витрати	
Всього	26,8	54,4	2,5	5,9	2,1	8,3	95,8
Промисловість	66,8	9,3	3,6	9,1	3,6	7,6	93,4
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	0,8	92,7	0,4	1,2	0,4	4,5	97,6
Роздрібна торгівля побутовими товарами та їх ремонт	2,0	84,7	1,0	4,2	1,5	6,6	98,9

Однак, на нашу думку, на формування розміру витрат обігу в торгівлі при реалізації електротоварів, зокрема, великий вплив мають також зовнішні фактори впливу, серед яких виділяємо:

- темп інфляції в Україні. Чим вищий рівень цього показника, тим швидше росте сума витрат обігу по оплаті праці персоналу; обслуговуванню залучених фінансових коштів; оплаті транспортних, ремонтних та інших послуг сторонніх підприємств;
- рівень розвитку окремих сегментів споживчого ринку. В умовах "ринку продавця" рівень витрат реалізації певних груп товарів значно нижчий, ніж в умовах "ринку покупця". Це пов'язано з різницею швидкості обіговості товарних запасів, в рівні витрат на рекламу, в рівні витрат на організації торговельного обслуговування та інше;
- стан економіки України в цілому, інвестиційний клімат, макроекономічна збалансованість. Цей фактор визначає умови фінансування не тільки окремого торгового підприємства, але і всієї галузі торгівлі;
- зміна видів та відсоткових ставок податкових платежів, що входять до складу витрат обігу. Значна частина податкових платежів торговельного підприємства здійснюється за рахунок його витрат обігу. Тому зміни видів цих платежів та рівня податкових ставок по них відображається на сумі і рівні витрат обігу торговельного підприємства;
- зміна рівня державних орендних ставок. У теперішній час частина торговельних підприємств орендує приміщення у державних (муніципальних) органах управління майном. Тому періодичний ріст системи державних орендних ставок призводить до підвищення суми витрат обігу;
- розвиток банківської системи та зміна відсоткових ставок за кредит;
- зміна купівельної спроможності населення. За останні роки купівельна спроможність населення значно зросла, що призвело до збільшення обсягів продажу електротоварів.

Управління витрат обігу для реалізації електротоварів має передбачати:

- організацію витрат обігу в цілому і за окремими статтями витрат;
- проведення детального аналізу витрат обігу з метою оцінки їх раціональності та розрахунку факторів, що впливають на їх розмір та рівень;

- нормування витрат обігу (особливо для великих підприємств);
- прогнозування витрат обігу на планові періоди;
- контроль та оперативне управління.

Однак, більшість підприємств торгівлі та підприємств, що займаються реалізацією товарів зокрема, не використовують всіх перерахованих вище елементів ефективного управління обліку та планування витрат обігу. Для управління витратами використовують тільки організацію витрат обігу в цілому і за окремими їх статтями та оперативне управління ними. Необхідно зазначити, що відсутність проведення детального аналізу витрат обігу на підприємстві та розрахунку впливу факторів, які впливають на їх розмір та рівень, а також елементів планування та нормування витрат обігу призводить до значних економічних втрат як для окремого підприємства, так і економіки України.

Для підприємств, що реалізують електротовари, на нашу думку, при плануванні витрат обігу доцільно застосовувати, передусім, метод оптимізації витрат, що здійснюється шляхом обчислення можливих витрат при різних обсягах обігу на прибуток та проводити вибір оптимального варіанту. При цьому доцільно вирішувати завдання щодо оптимального використання наявних ресурсів, збільшення обсягу продажу та прибутків у поєднанні з покращенням якості обслуговування споживачів. Натомість, метод техніко-економічних розрахунків (прямої калькуляції) доцільно використовувати для планування умовно-постійних витрат. На нашу думку, для більшості торговельних підприємств, що займаються реалізацією електротоварів, є не доцільним використання статистичного, математичного та нормативного методу прогнозування витрат. Застосування таких методів можливе тільки на великих підприємствах або мережі роздрібних підприємств.

Література

1. Драган О.І. Удосконалення методики формування витрат на виробництво продукції (послуг) на підприємствах м'ясної промисловості// Економіка, фінанси і право. – 2006, № 2. – С. 11-15.
2. Кравченко Л.И. Анализ хозяйственной деятельности в торговле: Учеб. для вузов; – 5-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Высш. шк., 2000. – 430 с.
3. Мазаракі А.А. та ін. Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів. (Під ред. проф. Н.М. Ушакової) – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
4. Статистичний щорічник України за 2005 р. – К.: Консультант, 2006. – 576 с.

УДК 004.451(86)

*Ст. наук. співроб. Я.Г. Братівник, канд. техн. наук;
доц. О.О. Коваленко, канд. фіз.-мат. наук – Львівський державний
інститут новітніх технологій та управління ім. В.Чорновола*

СИСТЕМА ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОБ'ЄКТ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ

Розглядається система технологій з точки зору системного аналізу як об'єкт з властивістю цілісності своєї структури і функцій.

*Senior research worker Ya.G. Brativnyk; assist. prof. O.O. Kovalenko – L'viv state
institute of the newest technologies and management after V. Chornovola*

System of technologies as object of analysis of the systems

The system of technologies is examined from the point of view the analysis of the systems as an object with property of integrity of the structure and functions.